

Høringen «Tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene»

Hørings svar fra Sør Hålogaland bispedømmeråd, oktober 2013.

Innledning

Sør-Hålogaland bispedømmeråd mottok 21. mai i år høringsnotat fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet angående «Tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene» i Den norske kirke, heretter kalt *boplikthøringen*. Tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene forkortes heretter *bopliktordningen*.

Departementet ber høringsinstansene i all hovedsak besvare følgende problemstillinger (forkortet gjengitt):

- Ønsker man å avvikle bopliktordningen eller å beholde den? Høringsinstansene bes om å vurdere hvorvidt tjenesteboligordningen er formålstjenlig for Den norske kirke.
- Kan bopliktordningen skaleres ned og skal eventuelt bispedømmerådet gis fullt ut ansvar for om en stilling skal ha boplikt eller ikke?
- Man bes ta stilling til om et eventuelt unntak fra hovedregelen om oppheving av boplikten innebærer bevaring av boplikt i boliger med kirke- og kulturhistorisk verdi.
- Tilkjennergi eget syn på kompensatoriske tiltak i forhold til å sikre en tilfredsstillende rekruttering.

Sammenfatning av innspill

Av innspillene som er mottatt fra prostene og bispedømmerådets medlemmer er det overveiende positiv holdning til å oppheve boplikten. Det er likevel samtidig tydelig uttrykt uro for den effekten dette vil ha for rekrutteringen til prestatjenesten i bispedømmet, særlig rekrutteringen til utkantene. Det synes ikke å være noen klar holdning eller vurderinger i de innkomne innspillene som sier noe om formålstjenligheten bopliktordningen har for Den norske kirke. Men flere kommenterer at boplikten i praksis er opphevet, særlig i de mer urbane områdene, uten at dette synes å ha nevneverdige negative effekter.

For betjeningen av menigheten(e) sies det at det betraktes som et gode at presten bor i soknet. Dette uttrykkes i flere av innspillene. Slik sett også at prosten bor i prostiet og at biskopen bor i bispedømmet. Arbeidsrettslig er prostiet «bodistrikt» ettersom både prostene og prestene er ansatt i prostiet, det vil si om tjenesteboligen kan ligge i prostiet men ikke nødvendigvis i det soknet presten har som særskilt tjenestested.

Det overveiende flertallet av innspillene peker på at den alternative løsningen med å nedskalere boplikten er å foretrekke. Det handler da om å definere et gitt antall sokn hvor boplikt er betydningsfullt i forhold til kirke- og kulturhistoriske verdier eller ut fra rekrutteringshensyn.

Innspillene presiserer at det er avgjørende med kompensatoriske tiltak for å få til tilfredsstillende rekruttering.

Drøfting

Boplikthøringen bruker begrepet «distrikt» for å benevne sokn som ikke ligger i byer eller nær opp til byer. Det kan synes som om boplikthøringens språk for å skille mellom by og distrikt representerer en sørnorsk demografisk forståelse av distrikt-begrepet. Det er viktig å tydeliggjøre de utfordringene som ligger i at folk i Nordland fylke stort sett bor i distrikter med store avstander mellom, med mange øyer, fjorder og havstrekninger.

Av kompensatoriske ordninger er lønn og rekrutteringsstimulerende tiltak som honorar mot bindingstid, støtte til investering og/eller driftskostnader til bolig, båt etc., og nedskrivningsavtaler for studielån mulige virkemidler. Prostene er i sine innspill samstemmig om at det ved en full oppheving av boplikten vil være nødvendig med en ordning hvor arbeidsgiver bistår prestene i en eller annen form når bolig skal anskaffes i tjenestedistriktet.

Muligheten av at presteboliger kan være leieboliger som tilbys prestene etter normale husleievilkår kan være en mulig mellomvei dersom arbeidsgiver gis mulighet til å kompensere for markedsmessig høye leiepriser med høyere lønn, slik f.eks. Forsvaret gjør til sine beordringspliktige. Huseiere kunne da fortsatt være Opplysningsvesenets fond og/eller kommunene.

Det er ønskelig at ordningen med at presten, uavhengig av boplikt, bor i prostiet bør videreføres.

De prestene som nå bor i bopliktboliger bør kunne beholde sine nåværende rettigheter så lenge de blir i stillingen.

Tanken om en nedskalering av bopliktordningen fremstår som en mulig mellomvei og kanskje som en overgangsordning. Sannsynligvis er ikke en oppdeling av bopliktordningen en farbar vei for vårt bispedømme over tid. En nedskalering vil forutsette at det lages kriterier for en slik ordning som må tilpasses skiftende interesser, både det som gjelder lokal kirkekultur og geografiske/demografiske forhold i menighetene. Dette anses ikke som videre realistisk, et slikt regelverk ville bli svært omfattende. Dermed er det også sagt at det antagelig ikke vil være noen god løsning å la bispedømmerådet med dagens bemanning «overta» forvaltningen av regelverk for en fremtidig bopliktordning.

Rekrutteringssituasjonen er en av de store bekymringene Sør-Hålogaland bispedømme står ovenfor dersom boplikten blir opphevet. Vårt bispedømme består av svært mange små sokn i mindre kommuner. Det kan forvanske rekrutteringen dersom det ikke er bolig til prestene. Bykommunene i Nordland har allerede en utstrakt praksis på fritak fra boplikten, mens det frem til nå har vært sett som helt avgjørende at det har vært egne tjenesteboliger med boplikt i de delene av bispedømmet som ikke er byområder.

For å opprettholde en tilfredsstillende betjening av menighetene vil det i fremtiden antagelig være helt nødvendig å rekruttere arbeidskraft utenfra Norge. Prester fra f.eks. Danmark, Tyskland og Island vil i stor grad ha behov for et tilbud om bolig dersom de skal kunne tilbys tjeneste i Sør-Hålogaland. Dette gjelder også muligheten for prester med norsk bakgrunn som ønsker å skifte stilling med jevne mellomrom.

Det er også et faktum at en opphevelse av boplikten for prester vil gi svært store ringvirkninger for hvordan vi forstår hva det betyr at «Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret

kirke, som inviterer mennesker i alle aldre og livssituasjoner til tro og felleskap» og «... at *alle* menigheter i Den norske kirke skal ha fast geistlig betjening, slik at tjenesten er nærværende i alle lokalsamfunn.» (jfr. hovedmålene i målstyringsdokumentene for Den norske kirke). Det fremstår som lite sannsynlig at man vil klare å opprettholde dagens ideal for betjening av menighetene uten at en bopliktordning beholdes i en eller annen variant.

Dette er spørsmål som også berører ekklesiologiske og pastoralteologiske perspektiver på prestedtjenesten. Det berører anliggender som spør hva det vil si å være menighet, hva man forventer av pastoralt nærvær og identifikasjon med menigheten(e). Disse forholdene bør også komme i betraktning når de praktisk-pragmatiske sidene ved tjenesteboligordningen drøftes. Vi savner et slikt perspektiv i bopliktøringsutredningen.

Det vil sannsynligvis være mulig å få til en type betjening av menighetene selv om presten ikke pålegges å bo ett bestemt sted. Men man må ta stilling til konsekvensene dette har for bildet av hva det vil si å være folkekirkemenighet i Sør-Hålogaland.

Det er viktig at presteboliger som har kirke- og kulturhistorisk verdi blir ivaretatt. Det er ønskelig at dette er Opplysningsvesenets fonds oppgave, uavhengig av hvilken bopliktordning man har.

Sammendrag

Boplikten synes, alt overveiende som en ordning som er moden for revisjon, selv om den tidligere har vært ansett som viktig av rekrutteringsmessige hensyn.

Bispedømmerådet er av den oppfatning at bopliktordningen må endres, men ikke før en sikrer overgangsordninger/ kompensasjonsordninger for dem som i dag er underlagt boplikt, og før man har på plass en ny og relevant ordning som ivaretar både rekrutteringshensyn og menighetens behov for god og tilstrekkelig prestedtjeneste.